

УДК 378.04:615.15

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194901>

НАТАЛІЯ ШОЛОЙКО

ORCID ID 0000-0002-5083-7218

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ

ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАРМАЦЕВТІВ

У статті розглянуто особливості організаційно-управлінської діяльності фармацевтів у сучасних умовах; обґрунтовано необхідність модернізації підходів до професійної підготовки майбутніх фахівців спеціальності 226 Фармація, промислова фармація в освітньому процесі магістратури медичного університету; наведено характеристику понять «управління», «організаційно-управлінська компетентність»; визначено особливості формування організаційно-управлінської компетентності у процесі професійного становлення майбутніх фармацевтів.

Ключові слова: управління; методологія ефективного управління майбутні фармацевти; організаційно-управлінська компетентність; система організаційно-управлінських компетентностей фармацевтів

Постановка проблеми в загальному вигляді та вказівка на її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Упродовж останніх років стрімко розвивається український фармацевтичний сектор, що зумовлює вимогу постійного підвищення якості фахової підготовки працівників цієї сфери діяльності. Знання і практичне використання сучасних форм управління фармацевтичними кадрами є тим важливим чинником підвищення якості організації фармацевтичної допомоги, який впливає на систему професіоналізації управління аптечних підприємств, робить більш ефективними заходи, спрямовані на дослідження діяльності персоналу, а також на мотивацію і стимулювання кадрів. Тому актуальними є питання, що стосуються стану та перспективних напрямів розвитку фармацевтичної освіти, поліпшення матеріально-технічної бази закладів вищої освіти (ЗВО) та кафедр, які готують фахівців для фармацевтичних підприємств, розширення науково-практичного забезпечення їх діяльності, вдосконалення навчально-методичного процесу профільних університетів і факультетів.

Зміни в структурі й завданнях менеджменту фармацевтичної галузі зумовлюють ускладнення і посилення організаційно-управлінського компонента професійної підготовки майбутніх фармацевтів, відображена в нормативних документах сучасності. Так, у 2017 р. Міжнародна фармацевтична федерація (FIP) підготувала низку вимог стосовно того, якою має бути якісна система фармацевтичної освіти для задоволення потреб фармацевтичного сектору; згрупувала ці вимоги у 8 кластерів: загальне глобальне бачення, професійні навички, набір студентів, фундаментальна підготовка і лідерство, емпірична освіта, ресурси й академічний персонал, забезпечення якості, безперервний професійний розвиток. Нині в у діючому стандарті вищої освіти України для магістерського рівня спеціальності 226 «Фармація, промислова фармація» фахові компетентності згруповані у 5 кластерів: фармацевтичні компетентності у галузі охорони здоров'я, компетентності у сфері надання фармацевтичної допомоги населенню, організаційні та управлінські компетентності, професійні та особистісні компетентності, компетентності у сфері забезпечення та управління якістю.

У руслі зазначеного актуальним стало нове бачення підготовки випускників ЗВО для роботи на підприємствах фармацевтичної галузі, у якому організаційно-управлінський компонент професійної освіти розглядається як такий, що розширює спектр їхньої поліфункціональної придатності для діяльності в фармацевтичній індустрії. Тому одним із основних завдань вищої професійної школи є підготовка майбутніх фармацевтів, які окрім фармако-технологічної освіти, володіють організаційно-управлінським потенціалом: знаннями і вміннями планувати й самостійно виконувати організаційно-управлінські функції, відповідальністю за результати роботи, культурою праці. Майбутні фармацевти повинні мати професійний світогляд, особистий досвід менеджера, щоб бути готовими до розробки й реалізації фахових проєктів, вчасного передбачення можливих ризиків, маркетингових досліджень у галузі тощо.

Ці та інші подібні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців зазначаємо як актуальне наукове і практичне завдання системи професійної підготовки.

Аналіз найвагоміших публікацій, у яких започатковано розв'язання досліджуваної проблеми й на які спирається автор.

Вимоги до управлінської компетентності фахівців постійно зростають, про що свідчать дослідження вітчизняних науковців В. Андрущенка, Л. Ващенко, Л. Даниленко, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, І. Зязюна, Л. Кравченко, В. Кременя, Ю. Конаржевського, А. Новикова, В. Олійника Є. Павлютенкова, М. Поташника, Т. Сорочан.

Питанням підготовки фармацевтичних кадрів приділено увагу в дослідженнях І. Губського, О. Заліської, А. Немченко, З. Мнушко, Б. Парновського, М. Пономаренко, М. Слабого та багатьох інших учених.

Вирішення досі не вирішених аспектів розглядуваної проблеми, яким присвячено цю статтю.

Сьогодні як ніколи раніше якість людських ресурсів в значній мірі визначається рівнем їх професійної компетентності та організаційно-управлінської зокрема. Саме організаційно-управлінська компетентність, на наш

погляд, забезпечує високий рівень професіоналізму фахівця в кожній сфері діяльності. Звідси особливої гостроти набуває завдання визначення структури і змісту організаційно-управлінської компетентності як необхідного складника професійної компетентності сучасного фармацевта, а також вирішення проблем формування такої компетентності майбутніх фахівців для ефективного й продуктивного здійснення своєї подальшої професійної діяльності впродовж життя.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Відповідно зазначених вище аспектів та як свідчить аналіз освітньо-професійної програми «Фармація, промислова фармація в освітньому процесі магістратури медичного університету» підготовка майбутніх фармацевтів передбачає формування здатності застосовувати набуті знання, уміння та навички з дисциплін загальної та професійної підготовки для вирішення типових задач діяльності на відповідних посадах, включаючи виготовлення ліків, їх зберігання, контроль якості, доставку, розподіл, видачу, регулювання забезпечення лікарськими засобами, а також консультування, надання інформації щодо лікарських засобів та моніторингу побічної дії або неефективності лікарської терапії. Діяльність магістра фармації передбачає організаційні, технологічні, контрольно-аналітичні, адміністративно-господарські (управлінські) функції, визначення потреби в лікарських засобах та виробі медичного призначення, організацію їх постачання; забезпечення сучасної технології виготовлення ліків за рецептами й вимогами закладів охорони здоров'я; приймання, зберігання та відпуск лікарських засобів, здійснення контролю за якістю ліків; проведення інформаційної роботи, дотримання принципів фармацевтичної деонтології, постійне підвищення професійного рівня (*Проект стандарту вищої...*, 2018). З наведеного робимо висновок: одним із ключових моментів професійної підготовки майбутніх фармацевтів є формування управлінської компетентності, яка заснована на оволодінні методологією і практикою ефективного управління, на принципах суспільного управління, застосуванні сучасних бізнес-аналітичних технологій, економіко-математичних методів, інтегрованих автоматизованих систем обробки даних тощо. Оволодіння цією компетентністю передбачає усвідомлення сутності основних категорій наукового управління, формування знань про його закони та закономірності; набуття готовності ставити та вирішувати проблеми, застосовуючи відповідні методи; здатність аналізувати, планувати, організовувати, конкурувати, координувати та контролювати, приймати рішення в критичних ситуаціях. Зазначене потребує розгляду відповідних понять.

Дослідники проблематику управління для реалізації компетентного підходу переважно розглядають з точки зору теорії і практика сучасного менеджменту (Грушева, 2012; *Про вищу освіту*, 2014; Кравченко, 2006; Купрієнко), а завдання формування управлінської компетентності особистості у професійному становленні майбутніх фармацевтів вважають пріоритетним (Чередніченко, Шапран, & Куниця, 2011). Термін «управління» переважно тлумачать як діяльність щодо керівництва людьми в різноманітних організаціях (Бусел, (Ред), 2004; Гончаров, & Кушнір, 2009; Купрієнко; Мороз, 2002). У найбільш загальному розумінні «управління» визначають як процес цілеспрямованої дії суб'єкта управління на об'єкт управління для досягнення певних результатів діяльності. Сучасний енциклопедичний словник термін «управління» тлумачить як функцію організованих систем різної природи (біологічних, соціальних, технічних), що забезпечують збереження їх визначеної структури, підтримку режиму діяльності, реалізацію їх програм та цілей (Кожушко, (Ред.), 2009).

У цьому контексті важливими чинниками управлінської компетентності вважають: уміння формувати та згуртовувати колектив професіоналів, правильно формулювати завдання та визначати шляхи для досягнення поставленої цілі; здійснювати ефективне керування всіма ланками управлінського процесу; можливості керівника забезпечити виконання поставлених стратегічних цілей у відповідності із заданою якістю (Половенко, 2015).

Поняття «система управління» розглядається вченими як організована динамічна сукупність компонентів зі зворотним зв'язком, у якій реалізуються причинно-наслідкові зв'язки за допомогою кількох каналів; наприклад, М. Жук визначає термін «управління» як взаємопов'язану сукупність отримання та обробки інформації, прийняття рішень та здійснення дій суб'єктом управління, спрямованих на досягнення об'єктом управління заданих цілей в умовах протікання в них процесів внутрішніх змін та впливу зовнішнього середовища, включно із дією ієрархічно більш високого, а також конкуруючого управління (Жук, Н., & Жук, Л., 2011, с. 26). Це зумовлює наявність у майбутнього фармацевта здатності не лише керувати персоналом й управляти підприємством, що передбачає готовність проводити безперервну знання принципів антикризового управління, оцінку ситуації, оцінку інформаційних потреб, розуміння впливів на систему, володіння практичними методами ефективної діяльності в умовах ризику та невизначеності (Кравченко, 2006).

Професійну управлінську компетентність фармацевтів на підставі зазначеного будемо тлумачити як сукупність особистісних можливостей, кваліфікаційних знань та досвіду діяльності на посаді, що дають змогу брати участь у виробленні відповідних рішень або самостійно вирішувати фахові питання завдяки наявності необхідних знань, навичок, якостей, цінностей.

Визначення результатів підприємницької діяльності, забезпечення збору даних та моніторинг ефективності діяльності підрядних організацій, планування та управління діючим підприємством, прийняття відповідальних рішень про майбутню господарську діяльність на основі оцінки системи збалансованих показників кількісної інформації, аналіз зв'язку реальних кількісних показників із планованими – такі особистісні технології фармацевтів входять до названих вище переліку якостей (Грушева, 2012; Ягоднікова). Отже, формування управлінської компетентності фармацевта передбачає оволодіння системним мисленням на основі вибору спеціальних знань, з готовності до здійснення оцінки впливу комплексу чинників на кінцеві результати діяльності підприємства та оброблення спеціальними методами сукупності показників діяльності та інших джерел інформації, своєчасного виявлення можливих резервів для підвищення ефективності підпорядкованого підприємства.

Зазначене зумовлює на основі системного наукового підходу долучення до змісту і технологій професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі знань законів, теорії, принципів освітнього менеджменту, методології системного управління, низки економіко-математичних методів та сучасних комп'ютерних технологій,

що збільшує гнучкість теоретичної і практичної інформації, сприяє деталізації траєкторій вибору студентів та дозволяє готувати фахівців, спроможних конкурувати на сучасному ринку послуг.

До таких методів належать: методи моделювання задач управління, планування, прогнозування; методи, які використовують оптимізаційний підхід та забезпечують вищий рівень наукової обґрунтованості вироблених управлінських рішень завдяки оперативності та точності планування, обліку, контролю; методи узгодження екологічних (орієнтованих на збереження стійкості природних систем) та економічних критеріїв розвитку систем «природа-виробництво» (Половенко, 2015). Отже, організаційно-управлінську компетентність майбутніх фармацевтів тлумачимо як інтегративну характеристику, яка системно й компетентнісно представляє професійні та особистісні якості фахівців, включає оволодіння методологією ефективного управління в галузі; здатність до цілеспрямованого регулювання соціальних та виробничих процесів з урахуванням їх специфіки та характеру розвитку; знання принципів системності, готовність до застосування інноваційних методів та новітніх технологій; спроможність до вибору та використання таких впливів на об'єкт управління, які зможуть оптимально забезпечити досягнення поставленої мети в обставинах протікання процесів внутрішніх змін підпорядкованої структури та впливу ієрархічних рівнів індустрії фармацевтичної й конкуруючого управління. У фахівця зі сформованою організаційно-управлінською компетентністю існує можливість бути керівником команд підлеглих і залучених спеціалістів, він стає менеджером завдяки своїм умінням, знанням, навичкам, здатності та готовності виконувати місію соціально відповідальної професійної сфери, планувати, аналізувати, прогнозувати подальший її розвиток з метою підвищення ефективності діяльності на ринку послуг і засобів забезпечення здоров'я людей.

Обґрунтовані попередньо положення вимагають свого узгодження з освітніми програмами підготовки фахівців фармацевтів, зокрема, наприклад із розробленою у Національному медичному університеті імені О. О. Богомольця згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII та стандарту вищої освіти України зі спеціальності 226 «Фармація» на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

У сучасному освітньому стандарті з підготовки магістрів зі спеціальності 226 «Фармація» в числі видів професійної діяльності, до яких готується випускник, вказано й організаційно-управлінську. Саме тому майбутній фармацевт має бути здатний:

- організувати виробничу діяльність аптек щодо виготовлення лікарських препаратів у різних лікарських формах за рецептами лікарів і замовленнями лікувальних закладів, включаючи обґрунтування технології та вибір допоміжних матеріалів відповідно до правил належної аптечної практики (GPP);
- організувати та брати участь у виробництві лікарських засобів в умовах фармацевтичних підприємств, включаючи вибір технологічного процесу із обґрунтуванням технологічного процесу та вибором відповідного обладнання згідно з вимогами Належної виробничої практики (GMP) (*Порядок проведення підтвердження...*, 2018);
- організувати та проводити заготівлю лікарської рослинної сировини з урахуванням раціонального використання ресурсів лікарських рослин, прогнозувати та обґрунтувати шляхи вирішення проблеми збереження та охорони дикорослих лікарських рослин відповідно до правил Належної практики культивування та збирання вихідної сировини рослинного походження (GACP);
- організувати діяльність аптеки із забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами, парафармацевтичними товарами, засобами медичного призначення та лікувальною парфумерно-косметичною продукцією відповідно до вимог Національної лікарської політики, Належної аптечної практики та інших організаційно-правових норм фармацевтичного законодавства;
- організувати дію системи звітності та обліку (управлінського, статистичного, бухгалтерського та фінансового) в аптечних закладах, здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство, документування та управління якістю згідно нормативно-правових актів України;
- організувати і здійснювати загальне та маркетингове управління асортиментною, товарно-інноваційною, ціновою, збутовою та комунікативною політиками суб'єктів фармацевтичного ринку на основі результатів маркетингових досліджень та з урахуванням ринкових процесів на національному і міжнародному ринках;
- організувати, забезпечувати і проводити аналіз лікарських засобів та лікарської рослинної сировини в аптечних закладах і контрольно-аналітичних лабораторіях фармацевтичних підприємств відповідно до вимог Державної фармакопеї та інших нормативно-правових актів;
- організувати та здійснювати контроль якості лікарських засобів у відповідності з вимогами Державної фармакопеї України та належних практик, визначати способи відбору проб для контролю лікарських засобів відповідно до діючих вимог та проводити їх сертифікацію, запобігати розповсюдженню фальсифікованих лікарських засобів;
- здійснювати діяльність з розробки і оформлення документації щодо чіткої визначеності технологічних процесів виготовлення та виробництва лікарських засобів відповідно до правил належних практик;
- здійснювати розробку методик контролю якості лікарських засобів, фармацевтичних субстанцій, лікарської рослинної сировини і допоміжних речовин з використанням фізичних, фізико-хімічних та хімічних методів контролю;
- здійснювати моніторинг ефективності та безпеки застосування населенням лікарських засобів згідно даних щодо їх клініко-фармацевтичних характеристики, а також суб'єктивні ознаки та об'єктивні клінічні, лабораторні та інструментальні критерії обстеження хворого;
- здійснювати консультування та фармацевтичну опіку під час вибору та відпуску безрецептурного лікарського засобу шляхом оцінки співвідношення «ризик-користь», сумісності, показань та протипоказань керуючись даними про стан здоров'я конкретного хворого із урахуванням біофармацевтичних, фармакокінетичних, фармакодинамічних та фізико-хімічних особливостей лікарського;

- аналізувати соціально-економічних процесів у фармації, форм, методів і функцій системи фармацевтичного забезпечення населення та її складових у світовій практиці, показників потреби, ефективності та доступності фармацевтичної допомоги в умовах медичного страхування та реімбурсації вартості лікарських засобів;
- аналізувати та прогнозувати основні економічні показники діяльності аптечних закладів, здійснювати розрахунки основних податків та зборів, формувати ціни на лікарські засоби та вироби медичного призначення відповідно до чинного законодавства України;
- розробляти, впроваджувати та застосовувати підходи менеджменту у професійній діяльності аптечних, оптово-посередницьких, виробничих підприємств та інших фармацевтичних організацій відповідно до принципів Належної практики фармацевтичної освіти та Глобальної рамки FIP;
- проводити санітарно-просвітницьку роботу серед населення з метою профілактики поширених захворювань внутрішніх органів, попередження небезпечних інфекційних та паразитарних захворювань, а також з метою сприяння своєчасному виявленню та підтриманню прихильності до лікування цих захворювань згідно з їхніми медико-біологічними характеристиками та мікробіологічними особливостями;
- планувати та управляти технологічним процесом виробництва АФІ (активний фармацевтичний інгредієнт) та ЛЗ (лікарські засоби) в умовах фармацевтичних підприємств, включаючи вибір технологічного процесу та обладнання відповідно до вимог Належної виробничої практики (GMP) та безпеки життєдіяльності (*Порядок проведення підтвердження ...*, 2018).

Вважаємо, що включення такого деталізованого переліку ознак організаційно-управлінської компетентності до базових компетенцій ставить завдання визначення їх змісту, основоположним моментом такому визначенні є та обставина, що об'єктами організаційно-управлінської діяльності є функціональні підсистеми організації, всередині якої протікають господарські процеси планування і прогнозування, створення і реалізації товарного продукту, взаємодії з клієнтами і партнерами, управління персоналом тощо. Підготовка майбутніх фармацевтів до використання в роботі стратегічних, проектних і методичних аспектів професійної діяльності, застосування інструментарію менеджменту і маркетингу, участь в розробці і реалізації інноваційних соціально відповідальних рішень вимагає додаткових теоретичних знань, практичної роботи, опанування індивідуальними технологіями креативної самореалізації у професії.

У підсумку розвиток організаційно-управлінської компетентності випускника медичного вузу спеціальності 226 Фармація, промислова фармація має сприяти формуванню власного стилю професійної діяльності з урахуванням особливостей внутрішнього і зовнішнього середовища реалізації її завдань та взаємодії з колегами, клієнтами і партнерами.

Висновки з дослідження та перспективи подальшої розробки цього тематичного напрямку. Таким чином, у результаті проведеного аналізу організаційно-управлінська компетентність постає надзвичайно затребуваним складником якості професійної підготовки, яка необхідна для ефективного вирішення кваліфікаційних фахових завдань галузі. Оскільки успіх будь-якої справи забезпечують високо компетентні професіонали, у тому числі успішний розвиток фармацевтичної індустрії, то якісна професійна підготовка майбутніх фармацевтів до управлінської діяльності є пріоритетним завданням ЗВО медичного профілю. Напрями подальшого дослідження окресленої проблеми полягають в адаптуванні ідей, положень, і технологічних механізмів підходів наукового менеджменту до процесу формування організаційно-управлінської компетентності майбутніх фармацевтів.

Список використаних джерел

- Бусел, В. Т. (Ред.). (2004). *Великий тлумачний словник сучасної української мови*. Київ.
- Гончаров, С. М., & Кушнір, Н. Б. (2009). *Тлумачний словник економіста*. Київ: Центр учбової літератури.
- Грушева, А. А. (2012). *Формування управлінської компетентності бакалаврів економічних спеціальностей у процесі професійної підготовки*. (Дис. канд. пед. наук). Київ.
- Жук, Н. А., & Жук, Л. В. (2011). *Общая методология эффективного управления и самоуправления*. Харьков: Инфобанк.
- Кожушко, О. М. (Ред.). (2009). *Сучасний енциклопедичний словник. Україна від А до Я*. Харків: Ранок.
- Кравченко, Л. М. (2006). *Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти: монографія*. Полтава: Техсервіс.
- Купрієнко, С. А. *Словник соціології*. Взято з <http://kuprienko.info/kuprienko-s-a-slovník-sotsiologiyi-literi-a-ya/13/>.
- Мороз, О. (2002). Управління. В кн. [В. І. Шинкарук](#) (Ред.), *Філософський енциклопедичний словник* (С. 657). Київ: [Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України](#): Абрис.
- Половенко, Л. (2015). Управлінська компетентність – ключовий складник професійної компетентності майбутніх фахівців економічного профілю. [Гірська школа Українських Карпат](#), 12-13, 220-223. Взято з http://nbuv.gov.ua/UJRN/g suk_2015_12-13_73.
- Порядок проведення підтвердження відповідності умов виробництва лікарських засобів вимогам належної виробничої практики* (затверджено наказом МОЗ України 27.12.2012 № 1130 (у редакції наказу МОЗ від 22.07.2015 № 452)). Взято з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-13>.
- Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. Взято з http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/.

Проект стандарту вищої освіти України зі спеціальності 226 «Фармація» на другому (магістерському) рівні вищої освіти. (2018). Київ: МОНУ. Взято з https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovometodychna_rada/proekty_standartiv_VO/226-magistr-farmatsii-promslova-farmatsiya-mon-ukraini.doc.

Чердніченко, Г. А., Шапран, Л. Ю., & Куниця, Л. І. (2011). Формування управлінської компетентності майбутніх менеджерів у процесі фахової підготовки у ВНЗ III-IV рівнів акредитації. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Філософія*, 159, 1, 329-337.

Ягоднікова, В. В. *Формування управлінської компетентності в умовах професійно-креативного середовища ВНЗ.* Взято з http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm.

References

- Busel, V. T. (Ed). (2004). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A great explanatory dictionary of modern Ukrainian]*. Kyiv [in Ukrainian].
- Cherednichenko, H. A., Shapran, L. Yu., & Kuniytsia, L. I. (2011). Formuvannia upravlinskoï kompetentnosti maibutnih menezheriv u protsesi fakhovoi pidhotovky u VNZ III-IV rivniv akredytatsii [Formation of managerial competence of future managers in the process of professional training at universities of III-IV levels of accreditation.]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Serii: Pedagogika. Psykholohiia. Filosofiia [Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series: Pedagogy. Psychology. Philosophy]*, 159, 1, 329-337 [in Ukrainian].
- Honcharov, S. M., & Kushnir, N. B. (2009). *Tlumachnyi slovnyk ekonomista [The economist's explanatory dictionary]*. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury [in Ukrainian].
- Hrusheva, A. A. (2012). *Formuvannia upravlinskoï kompetentnosti bakalavriv ekonomichnykh spetsialnostei u protsesi profesiinoï pidhotovky [Formation of managerial competence of bachelors of economic specialties in the process of vocational training]*. (PhD diss.). Kyiv [in Ukrainian].
- Kozhushko, O. M. (Ed.). (2009). *Suchasnyi entsyklopedychnyi slovnyk [Modern Encyclopedic Dictionary]*. Ukraina vid A do Ya. Kharkiv: Ranok [in Ukrainian].
- Kravchenko, L. M. (2006). *Neperervna pedahohichna pidhotovka menezhera osvity [Continuous pedagogical training of the education manager]: monohrafiia.* Poltava: Tekhservis [in Ukrainian].
- Kupriienko, S. A. *Slovnyk sotsiologii [Dictionary of Sociology]*. Retrieved from <http://kupriienko.info/kupriienko-s-a-slovník-sotsiologii-literi-a-ya/13/> [in Ukrainian].
- Moroz, O. (2002). Upravlinnia [Management]. In V. I. Shynkaruk (Eds.), *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk [Encyclopedic Dictionary of Philosophy]* (p. 657). Kyiv: Instytut filosofii imeni Hryhoriia Skovorody NAN Ukrainy: Abrys [in Ukrainian].
- Polovenko, L. (2015). Upravlinska kompetentnist – kluchovyi skladnyk profesiinoï kompetentnosti maibutnih fakhivtsiv ekonomichnoho profiliiu [Managerial competence is a key component of the professional competence of future economic professionals]. *Hirska shkola Ukrainykykh Karpat [Mountain School of the Ukrainian Carpathians]*, 12-13, 220-223. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/gasuk_2015_12-13_73 [in Ukrainian].
- Poriadok provedennia pidtverdzhennia vidpovidnosti umov vyrobnytstva likarskykh zasobiv vymoham nalezhnoi vyrobnychoï praktyky [The procedure for confirming compliance of the conditions of manufacture of medicinal products with the requirements of good manufacturing practice]* (zatverdzheno nakazom MOZ Ukrainy 27.12.2012 № 1130 (u redaktsii nakazu MOZ vid 22.07.2015 № 452)). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0133-13> [in Ukrainian].
- Pro vyshchu osvitu [About higher education]: Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII.* Retrieved from http://www.osvita.org.ua/pravo/law_05/ [in Ukrainian].
- Proekt standartu vyshchoï osvity Ukrainy zi spetsialnosti 226 «Farmatsiia» na druhomu (mahisterskomu) rivni vyshchoï osvity [Draft Higher Education Standard of Ukraine in specialty 226 "Pharmacy" at the second (master's) level of higher education]*. (2018). Kyiv: МОНУ. Retrieved from https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/naukovometodychna_rada/proekty_standartiv_VO/226-magistr-farmatsii-promslova-farmatsiya-mon-ukraini.doc [in Ukrainian].
- Yahodnikova, V. V. *Formuvannia upravlinskoï kompetentnosti v umovakh profesiino-kreatyvnoho seredovyshcha VNZ [Formation of managerial competence in the conditions of the professional and creative environment of the university]*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/28_OINXXI_2010/Pedagogica/72526.doc.htm [in Ukrainian].
- Zhuk, N. A., & Zhuk, L. V. (2011). *Obshhaja metodologija jeffektivnogo upravlennia i samoupravlennia [General methodology of effective management and self-government]*. Har'kov: Infobank [in Russian].

SHOLOIKO N.

O. O. Bogomolets National Medical University, Kyiv, Ukraine

ORGANIZATIONAL AND MANAGEMENT COMPETENCE IN THE STRUCTURE OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE PHARMACISTS

The features of organizational and managerial activity of pharmacists in modern conditions are considered in the article; necessity of modernization of approaches to professional training of future specialists of specialty is substantiated 226 Pharmacy, industrial pharmacy in educational process of magistracy of medical university; a description of the concepts of "management", "organizational and managerial competence"; features of organizational and managerial competence formation in the process of professional formation of future pharmacists are defined.

The analysis of organizational and managerial competence as an extremely required component of the quality of vocational training, which is necessary for the effective solution of qualifying professional tasks of the field of pharmacy, is conducted. The organizational and managerial competence of future pharmacists is interpreted as an integrative characteristic that systematically and competently represents the professional and personal qualities of specialists, including mastering the methodology of effective management in the field; the ability to purposefully regulate social and industrial processes, taking into account their specificity and nature of development; knowledge of systematic principles, readiness for application of innovative methods and new technologies; the ability to select and utilize such impacts on the management entity that will optimally ensure that the goal is met in the context of the internal change processes of the subordinate structure and the influence of the hierarchical levels of the pharmaceutical and competitive industries.

The list of features of organizational and managerial competence, related to the basic competencies, is detailed. The tasks of defining their content and the objects of organizational and managerial activity - functional subsystems of the organization, within which the economic processes of planning and forecasting, creation and realization of the product, interaction with clients and partners, personnel management are substantiated.

***Keywords:** management; methodology of effective management of future pharmacists; organizational and managerial competence; system of organizational and managerial competence of pharmacists*

Стаття надійшла до редакції 30.09.2019 р.

УДК 378.011.3-051:793.3

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.24.194902>

ЮЛІЯ ЯКУБА

ORCID ID 0000-0002-3393-0939

Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського,
м. Одеса

ПРИНЦИПИ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ХОРЕОГРАФІЇ

Стаття присвячена актуальній проблемі мистецької освіти – підготовці майбутніх вчителів у галузі хореографічного мистецтва. У статті аналізується сутність процесу підготовки вчителів на сучасному етапі, обґрунтовується думка щодо вдосконалення фахової підготовки хореографів у вищих педагогічних закладах та визначаються дидактичні принципи з урахуванням специфіки хореографічного мистецтва, що мають спрямовувати майбутніх фахівців на творчу самореалізацію в професійній діяльності.

Ключові слова: майбутній вчитель; хореографія; фахова підготовка; принцип; модернізація професійної підготовки

Постановка проблеми. В умовах реформування та вдосконалення системи вищої педагогічної освіти в Україні виникає необхідність активного пошуку нових резервів якісної підготовки фахівців, здатних до розвинутого професійного вдосконалення відповідно до вимог конкретної фахової спрямованості. Мистецька освіта при цьому не стає виключенням. Вона внаслідок реформування визначається як спеціалізований вид освіти, який відповідає запитам особистості, суспільним потребам та світовим стандартам, має особливі умови реалізації, встановлює пов'язаність між собою її ланок, взаємозалежність рівнів і наступність її здобуття в процесі підготовки митців. У даному аспекті особливого значення набуває проблема фахової підготовки майбутніх вчителів хореографії, актуальність якої посилюється станом хореографічного мистецтва в сучасній Україні. Сьогодні мистецтво танцю набуває дедалі більшої популярності та розвитку, забезпечуючи одночасно і змістовне дозвілля всіх вікових категорій населення, і сферу професійної діяльності. Саме популярність танцювального мистецтва в суспільстві зумовила потребу у професійній підготовці фахівців культурно-мистецької сфери, зокрема вчителів хореографії.

Аналіз наукових досліджень. Вивченням особливостей професійної педагогічної освіти займалися вітчизняні вчені В. Бех, І. Зязюн, Н. Ничкало та інші. У наукових дослідженнях Г. Васяновича, Н. Кузьміної, В. Лозової, В. Сластьоніна, Л. Хомич, О. Щербакова, М. Ярмаченка визначені теоретико-методологічні аспекти професійно-